T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 1981/1
KARAR NO : 1981/1
KARAR TR : 4.5.1981

ÖZET : Sıkıyönetim ilanına neden olan olaylara ilişkin olarak, 1402 Sıkıyönetim Yasası'nın 2301 sayılı Yasa ile değişik 13/a maddesindeki üç aylık süre dışında işlenen TCK'nın142.maddesinde yazılı suçlara ait davaların, aynı maddenin (b) bendinde gereğince Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde görülebilmesi için, bu suçla Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suç arasında, örgütsel ve organik bağlantı içinde işlendiğini gösterir somut kanıt bulunmaması gerektiği hk.

İ L K E K A R A R I

KONU :Sıkıyönetim ilanına neden olan olaylara ilişkin olarak 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasasının 2301 sayılı Yasa ile değişik 13.maddesinin (a) bendindeki üç aylık süre dışında işlenen, TCK'nın 142.maddesinde yaptırıma bağlanan suçlara ait davaların; kimi kez adli yargı, kimi kez de askeri yargı yerinde görülmesi gerektiğine dair Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü kararları arasında çelişki olup olmadığı ve varsa çelişkinin giderilmesi amacıyla ilke kararına gerek bulunup bulunmadığının saptanması Başkanlıkça istenmekte, toplanan ceza bölümü; 2.2.1981 günlü E:1980/541, K.1981/16 sayılı karar ile raportörce bu konu ile ilgili olarak düzenlenen raporda yer alan öteki kararlar arasında, 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın 13/b maddesinin anlamı, içeriği ve uygulanması bakımından çelişki bulunduğuna ve bu çelişkinin giderilmesi için 2247 sayılı Kanunun 30.maddesi uyarınca ilke kararı alınması gerektiğine karar verilmiştir.

KONU İLE İLGİLİ ÇELİŞKİLİ KARARLAR: 1402 sayılı Kanunun 19.9.1980 tarihinde yürürlüğe giren 2301 sayılı kanunla değiştirilmesinden sonra;

a-Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümünce verilen 13.10.1980 gün, 1980/266-264, 27.10.1980 gün ve 1980/422-304 ve 22.12.1980 gün, 1980/297-541 sayılı kararlarda " sanığa yüklenen suçun amacı, cumhuriyeti, vatan ve milletin bütünlüğünü, bölünmezliğini, bağımsızlığını, milli güvenliği tehlikeye düşüren, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya zemin hazırlayan olayların fikri ve eylemsel yapısının önceden oluşturmak olduğu ve bu suçun milli güvenlik konseyinin 7 nolu kararının 4.maddesi kapsamına girdiği, böylece sıkıyönetim ilanına neden olan olaylara ilişkin bulunduğu açıkça ortadadır. Gerçi suç, 1402 sayılı Yasanın 13/a maddesinde belirlenen üç aydan daha önceki bir tarihte işlenmişse de, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarda genel ve ortak amaç içerisinde bağlantısı açık olduğundan, aynı yasanın 13/b maddesi gereğince davanın askeri yargı yerinde görülmesi gerektiği" oy çokluğuyla kararlaştırılmıştır.

b-Aynı bölümün, 24.3.1980 gün, 1980/19-97, 30.6.1980 gün, 1980/169-233 sayılı kararında, basın yoluyla işlenen ve TCK'nın 142.maddesinde yer alan suçlardan dolayı adli yargının görevli olduğu kararlaştırıldığı gibi, özellikle 2.2.1981 gün ve 1980/541-1981/16 sayılı kararda; sanığa yüklenen suçlar, milli güvenlik konseyinin 7 nolu kararının 4.maddesinde gösterilen ve sıkıyönetim ilanına neden olan olaylara ilişkin ise de, sıkıyönetim ilanından üç aydan daha önce işlendiğinden, sıkıyönetim mahkemelerinde elkonulan herhangi bir suçla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı olarak işlendiğini gösteren kanıt bulunmadığı, böylece 1402 sayılı Yasa'nın 2301 Sayılı Yasa ile değişik 13/a-b maddesinde öngörülen süre ve bağlantı (irtibat) koşulu gerçekleşmediğinden, davanın Adlî Yargı yerinde görülmesi gerektiği, oyçokluğuyla kararlaştırılmıştır.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu, Başkan Ahmet H.Boyacıoğlu, Mesut Akan, Fethi Özdural, Zekai Özdil, İsmail Oğuz, Sıtkı Gökalp, Şeref Tolungüç, Şerafettin Kaya, Oğuz Barutoğlu, Zeki Güngör, Servet Tüzün, Mehmet Karaaslan ve Hasan Çelikkale'nin katılmaları ile yaptığı 4.5.1981 günlü toplantıda,geçici raportör Danıştay Yardımcısı K.İlhan Dinç'in düzenlediği rapor ile dosyadaki belgeler,Cumhuriyet Başsavcılığı ve Danıştay Başkanunsözcülüğünün, sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin olarak 1402 Sayılı Yasa'nın 2301 Sayılı Yasa ile değişik 13/a maddesindeki üç aylık süre dışında işlenen, Türk Ceza Kanununun 142.Maddesinde yazılı suçlara ait davaların; Cumhuriyete karşı işlenmeleri ve bizatihi 13/b maddesi deki bağlantı koşulunu içermesi nedeniyle Askerî Yargı yerinde görülmesi ve bu yolda ilke kararı alınması gerektiği, Askerî Yargıtay Başsavcılığı ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsü'nün, anılan suçlara ait davaların;1402 Sayılı Yasa'nın 13/b maddesi gereğince Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinde

görülebilmesi için bu suçla sıkıyönetim askerî mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suç arasında örgütsel ve organik bir bağ bulunduğunun somut olarak kanıtlanması gerektiği, aksi halde bu davaların Adlî Yargı yerinde görülmesi gerekeceği ve bu yolda ilke kararı alınması gerektiği yolundaki düşünce yazıları okunduktan;toplantıya,Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Ganioğlu, Askerî Yargıtay Başsavcısı yerime katılan Yardımcı Önder Ayhan ile Yüksek idare Mahkemesi Başkanunsözcüsü Semahattin Devrim'in yazılı düşünceleri doğrultusundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Sıkıyönetim ilânından üç aydan daha önce işlenen ve Türk Ceza Kanununun 142. maddesinde yazılı olan suçlara, Adlî Yargı yerinde mi? Askerî Yargı yerinde mi? bakılması gerektiği konusunda kapsan ve içeriği yukarıda belirlenen kararlar arasındaki çelişki; 1402 Sayılı Kanunun 2301 Sayılı Kanunla, değişik 13.maddesinin (b) bendinde yer alan ve "sıkıyönetim askerî mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçlar" biçiminde tanımlanan hükmün anlamı, kapsamı ve içeriği ile nasıl yorumlanması gerektiğinden doğmuştur.

Burada ön anii olan ve incelenmesi gereken husus,1402 Sayılı Kanunun 13.maddesin in (b) bendinde yer alan ve 1728 Sayılı Kanunla getirilmiş bulunan ve görev belirleme yönünden maddenin (a) bendine istisna teşkil eden "umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olmak hükmünün hangi nedenle ve maksatla maddeye dahil edildiğini saptamak, daha sonra da 2301 Sayılı Kanunla yapılan değişikliğin gerekçesi esas alınmak suretiyle maddenin eski hali ile yeniden düzenlenen şeklinin bir arada değerlendirilmesi olmaktadır*

334 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa*sının kabulünden sonra yürürlüğe konan 1402 Sayılı Kanunun 13*maddesi şöyledir:

MADDE 13: Sıkıyönetim ilanına sebep olan suçları sıkıyönetim ilânından evvel işlemiş olanlarla sıkıyönetim askerî mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla (irtibatı) bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim Bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi, sıkıyönetim askerî mahkemelerinde bakılır.

Ancak; sıkıyönetim komutanı bu suçlardan sıkıyönetim askerî mahkemelerinde bakılmasına lüzum görmediklerini ilgili adlî mercilere vermeye yetkilidir.

Bu maddenin görevi belirlemede sıkıyönetim komutanına takdir yetkisi tanıyan 2.fıkrasının Anayasa Mahkemesi'nce iptali üzerine 1728 Kanunla bu madde değiştirilmiş ve madde metninde var olan ve CMUK.nun 3.maddesinde tanımı yapılan ''irtibata, hali'' yerine, aynı Kanunun 230.maddesinden esinlenerek öğretide "Manevi irtibat hali'' diye adlandırılan "umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olma' ibaresi metinde yer almıştı.

Görülüyor ki, iptal edilen ve sıkıyönetim komutanına kişisel takdir hakkı tanı yan fıkra yer ine, uygulama da gözönünde tutulmak üzere "sıkıyönetim mahkemelerinde elkonulmuş herhangi bir suçla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı olarak işlenmiş olma'' biçiminde objektif bir kıstas öngörülmüştür. Ancak bunun açık bir tanımı yapılmadığından, içeriği ve sınırları belirlenmediğinden, sıkıyönetim ilân edilen yerlerde ilândan önce, sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen ve sıkıyönetim ilân nedenlerine ilişkin olma tüm suçlarla ilgili davalar,bu madde dayanak yapılmak suretiyle sıkıyönetim mahkemelerine gönderilmiş ve bu yüzden tu mahkemelerin etkili çalışmaları kısıtlanmış ve zorlaşmıştır.

Bir numaralı bildiride açıklanan nedenlerle, 12.9.1980 tarihinde ülke yönetim ne elkoyan Milli Güvenlik Konseyi 7 nolu kararla sıkıyönetim ilân nedenlerini genişle tip,"bu kararın 4.maddesi ile "1402 Sayılı Kanun hükümlerine göre sıkıyönetim askerî mahkemelerinin görev alanına giren suçlarla cumhuriyete Milli Güvenlik Konseyi'nin varlığına, bildiri, emir ve kararlarına, vatan ve milletin bütünlüğüne, bölünmezliğine, bağımsızlığına ve Milli Güvenliğe, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik tüm suçlara sıkıyönetim askerî mahkemelerinde bakılır" kuralını yürürlüğe koyarak 334 Sayılı Anayasa'nın 124.maddesinde yer alan "yaygın şiddet eylemi'' sözcüklerinin yarattığı görüş ayrılıklarını ve yargı kuruluşlarının tereddütlerini büyük ölçüde gidermiştir.

Ancak; anarşinin kökünün kazınmasına, yargılara al arın çabuklaştırılmasına ve sıkıyönetim mahkemelerinin etkinliğinin arttırılmasına gereksinme duyan Milli Güvenlik Konseyi, bu karardan dört gün sonra 1402 Sayılı Kanun'u 2301 Sayılı Kanun'la değiştirmiş ve 2310 Sayılı Kanun'la da bazı ek maddeleri yürürlüğe koymuştur. Bu değişikliklerle yasa koyucu, sıkıyönetim mahkemelerinin suç ve kişi bakımından çalışma alanlarının gereksiz genişletilmesini önlemde ve etkin yargılama sağlamak için 1728 Sayılı Kanun'la değişik 13.maddeyi yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre anılan maddede yer alan suçlar için (a) bendi ile sıkıyönetim ilânından önceki üç ay içinde işlenmiş olma koşulu getirilmiş, bu sınırlamaya istisna olarak da, (b) bendinde yer alan "sıkıyönetim mahkemelerinde elkonulan herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içinde irtibatlı olan suçlar" hükmü saklı tutularak,terör ve anarşinin kökünün kazınması maksadıyla, sıkıyönetimden önce ve sıkıyönetim "bölgesi dışında faaliyet gösteren örgüt, fraksiyon ve hücreler halinde suç işleyen kişilerin davalarına sıkıyönetim mahkemelerinde bakılması öngörülmüştür.

Bu amaçla yapılan değişiklik karşısında, 13.maddenin (b) bendinin uygulanabilmesi için sıkıyönetim ilânına neden olan ve sıkıyönetim ilânından üç aydan önce sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçun, sıkıyönetim askerî mahkemelerinde elkonulan herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş bir suç olması, başka bir anlatımla sıkıyönetim mahkemelerinde bakılan ve sıkıyönetim ilânına neden olan suçlarla, sıkıyönetim ilânından üç aydan önce işlenmiş veya sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suç arasında örgütsel veya organik bağlantı bulunması gerekir.

Yukarıda açıklandığı biçimde bağlantının varlığı saptanmadan, yalnızca suçun türü esas alınmak suretiyle görevli mahkemenin belirlenmesi doğru olmaz. Aksi bir düşünceyi, bu değişiklikte öngörülen "görevi üç aylık süre ile sınırlayan'' kuralla bağdaştırmak mümkün değildir. Öte yandan siyasi partilerin her kademe ve yan kuruluşları ile, derneklerin yönetici ve üyelerinin işledikleri, sıkıyönetim ilân ve

faaliyetlerine ilişkin suçlar bakımından 13.maddede yazılı "yer ve zaman" koş ulunun aranmamasını öngören 2310 Sayılı Kanun'la getirilen Ek-1.madde hükmü de yukarıda belirtilen görüşü doğrulamaktadır.

Türk Ceza Kanunu'nun 142.maddesinde yazılı suçlar; 1402 Sayılı Kanun'un 15. maddesi ve Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 Sayılı Kararı'nın 4.maddesinde yer alan ve sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin suçlardan olduğu kuşkusuz olmakla beraber, bu suçlar, sıkıyönetim ilânından üç aydan çok daha önce işlenmiş ve ayrıca sıkıyönetim askerî mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla örgütsel ve organik bir bağlantı içi de işlendiğini ortaya koyan somut bir kanıt elde edilmemiş ise, 2301 Sayılı Kanun'la değiştirilen 1402 Sayılı Kanun'un 13/a maddesinde yer alan "sıkıyönetim ilânından en çok üç ay önce işlenmiş" ve 13/b maddesinde yer alan ''sıkıyönetim askerî mahkemelerinde el konulmuş bir suçla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı bulunma" koşulları gerçekleşmeyeceğinden, bu suçlara ait davaların Adlî Yargı yerinde görülmesi zorunlu bulunmakta ve konunun bu doğrultuda ilke kararına bağlanması gerekmektedir.

Bu görüşe Ahmet H.Boyacıoğlu, Şerafettin Kaya, Fethi Özdural ve Şeref Tolungüç katılmamışlardır.

SONUÇ: Sıkıyönetim ilanına neden olan olaylara ilişkin olarak,1402 Sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın 19.9.1980 günlü, 2301 Sayılı Yasa ile değişik 13/a maddesindeki üç aylık süre dışında işlenen, Türk Ceza Kanunu'nun 142.maddesinde yazılı suçlara ait davaların, aynı maddenin (b) bendi gereğince sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülebilmesi için,bu suçla sıkıyönetim askeri mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suç arasında örgütsel ve organik bağlantı bulunduğunun somut olarak kanıtlanması gerektiğine, 2247 Sayılı Yasa'nın 30.maddesi uyarınca ilke olarak üçte iki çoğunlukla, Ahmet H.Boyacıoğlu, Şerafettin Kaya, Fethi Özdural, Şeref Tolungüç'ün karşıoylarıyla, 4.5.1981 gününde kesin olarak karar verildi.

KARŞI OY YAZISI

Çoğunluk, kararlar arasında çelişmeyi doğuran 2.2.1981 günlü, Esas 1980/541, Karar 198l/16 sayılı karardaki görüşünü ilke kararında da yinelemiş ve "bununla da yetinmeyerek adeta "bir yasa hükmü koyarcasına 1402 Sayılı Yasa'nın değişik 13.maddesinde "Sıkıyönetim askerî mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla, umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatı bulunan suçlar" biçiminde yer alan bağlantı kavramını, yasanın sözüne ve özüne uymayan, işlemez ya da son derece de zor işleyebilen, olabildiğince daraltılmış bir duruma getirmiştir.

Çoğunluk ilke kararında da "Türk Ceza Kanunu'nun 142.maddesinde yazılı suçlardan dolayı açılan kamu davalarında, yargılama yapmakla görevli mahkemenin belirlenmesi için öncelikle sıkıyönetim askerî mahkemelerinin görev ve yetkilerini düzenleyen Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 sayılı Kararı ile 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun ilgili maddelerinin birlikte değerlendirilmesi gerekir* biçimindeki görüşünü ve onu takiben de "1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13.maddesinin eski hali ile 2301 Sayılı Kanunla düzenlenen yeni şekli bir arada değerlendirildiğinde; kanun koyucu tarafından, sıkıyönetim askerî mahkemelerinin işlerinin hafifletilmesi suretiyle anılan mahkemelerin ceza etkinliğini arttırmak için hızlı yargılamayı sağlamak yanında, ayrıca ve özellikle örgüt mensuplarının da bir arada yargılanmasının zorunlu ve faydalı olması gibi esasların öngörülmüş olduğu sözü edilen madde de son defa yapılan değişiklik içeriğinden anlaşılmaktadır" yolundaki düşüncesini yineledikten sonra kararda, buna bağlı olarak da "Türk Ceza Yasası'nın 142.maddesinde yazılı suçlar, Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 Sayılı Kararı'nın .maddesinde gösterilen ve sıkıyönetim ilanına neden olan olaylara ilişkin nitelikte olmakla beraber bu suçlar,sıkıyönetim ilânından üç aydan çok daha önce işlenmiş ve ayrıca sıkıyönetim askerî mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suç ile aralarında örgütsel ve organik bağlantı olduğunu somut olarak ortaya koyan bir kanıt elde edilmemiş ise, 2301 Sayılı Kanun'la değiştirilen 1402 Sayılı Kanunun 13.maddesi (a) 'bendinde yer alan -Sıkıyönetim ilanından en çok üç ay önce işlenmiş- ve (b) bendinde açıklanan -Sıkıyönetim askerî mahkemelerince elkonulmuş bir suçla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı bulunma- koşulları gerçekleşmeyeceğinden" söz edilmektedir.

İlke kararında yer alan bu anlatım biçimi ile güdülen, amacın ve kullanılan sözcüklerin tahliline geçilmeden önce şu husus kesinlikle gözden uzak tutulmamalıdır ki, yasa koyucunun bu düzenlemelerle güttüğü amacın doğru olarak saptanıp ortaya konulabilmesi için yalnızca eski ve yeni metinlere bakmak yetmez. Bunun yanında uygulamalara ve yasa koyma yetkisini elinde tutan Killi Güvenlik Konseyi'nin yasa biçiminde olsun ya da olmasın öteki bildiri ve kararları bir bütünlük içinde değerlendirilmeye tabi tutulmazsa, bir sayılı bildiri hiç kaale alınmadan ve yedi sayılı Karar'a sonraki yasalarla değiştirilmiş olan bir metin gibi bakılırsa değerlendirilmelerde yanılgıya düşmek kaçınılmaz olur.

1-Uyuşmazlık Mahkemesi'ne intikal eden işlerin incelenmesinde ve karara bağlanmasında göz önünde tutulmasını ısrarla belirtmemize karşın, çoğunlukça adeta değinilmekten özenle kaçındığı Milli Güvenlik Konseyi'nin Bir Numaralı Bildirisinde, "…Büyük Atatürk'ün bize emanet ettiği, ülkesi ve milleti ile bir bütün olan, Türkiye Cumhuriyeti Devleti; son yıllarda, izlediğimiz gibi dış ve iç düşmanların tahriki ile, varlığına rejimine ve bağımsızlığına yönelik fikri ve fiziki saldırılar içindedir. Atatürkçülük yerine irticai ve diğer sapık ideolojik fikirler üretilerek, sistemli bir şekilde ve hainice, ilkokullardan üniversitelere kadar eğitim kuruluşları, idare s is t emi, yargı organları, iç güvenlik teşkilatı, işçi kuruluşları, siyasi partiler ve nihayet yurdumuzun en masum köşelerindeki yurttaşlarımız dahil saldırı ve baskı altında tutularak bölünme ve iç harbin eşiğine getirilmişlerdir. İşte bu ortam içinde Türk Silâhlı Kuvveti eri,İç Hizmet Kanununun verdiği Türkiye Cumhuriyetini kollama ve koruma görevini Yüce Türk Milleti adına emir ve komuta zinciri

içinde ve,' emirle yerine getirme karan almış ve ülke yönetimine bütünüyle elkonulmuştur…Bütün yurtta sıkıyönetim ilân edilmiştir. " denilmektedir. (Resmi Gazete, Sayı:17103, Gün 12 Eylül 1980, Sayfa:6)

Milli Güvenlik Konseyi'nin bu bildiriden sonra aldığı 14.9.1980 günlü, 7 Sayılı Kararında, "Bir Numaralı Bildiri ile bütün yurtta sıkıyönetim ilân edilmiş ve Numaralı Bildiri ile de sıkıyönetim bölgeleri tayin ve tespit olunmuştur" denildikten sonra, sözü edilen kararın 4 maddesiyle sıkıyönetim askerî mahkemelerinin görevleri saptanmaktadır. Anılan 4.madde "1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanunu hükümlerine göre, sıkıyönetim askerî mahkemelerinin görev alanına giren suçlarla, Cumhuriyete, Mili Güvenlik Konseyinin varlığına, bildiri, emir ve kararlarına, vatan ve milletin bütünlüğüne, bölünmezliğine, bağımsızlığına, milli güvenliğe, temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik, işlenen tüm suçlara sıkıyönetim askerî mahkemelerince bakılır." hükmünü taşımaktadır. Bu madde hükmünün, yakından incelenmesinde iki konuyu kapsadığı görülür: Bunlardan birincisi, Sıkıyönetim Yasası'nın, sıkıyönetim askerî mahkemelerinin görev alanına soktuğu suçlardır. İkincisi de ister sıkıyönetim askerî mahkemelerinin isterse öteki yargı yerlerinin görev alanında olsun, ağırlığı olan ve Anayasa'nın değişik 136.maddesi ile bazı yönlerdi parelellik gösteren nitelikli suçlardır. Bir Numaralı Bildiri ile Milli Güvenlik Konseyinin 7 Sayılı Kararı'nın 4.maddesi birlikte ele alınınca, Cumhuriyete, vatan ve milletin bütünlüğüne, bölünmezliğine, bağımsızlığına yönelik olarak işlenmiş bulunan suçların, sıkıyönetim ilân nedenlerinden ayırmanın ve ayrı olarak düşünmenin olanaksız olduğu açıkça görülür. Bu karardan sonra 19.9.1980 günlü, 2301 Sayılı Yasa ile Sıkıyönetim Yasası'nın 1.maddesinde değişiklik yapılmış olmasının, Bir Numaralı Bildiri ile Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 Sayılı Kararı'nın 4.maddesi ile olan sıkı ilişkisinin kopardığı ve yeni bir durum oluşturduğu öne sürülemez. Çünkü Bir Numaralı Bildiri ve 7 Sayılı Karar aynı zamanda 27.10.1980 günlü, 2324 Sayılı Yasa hükmü uyarınca Anayasa'nın kimi maddelerini de değiştirmiştir.

19.9.1980 günlü, 2301 Sayılı Yasa ile yapılan değişiklikten önceki 13.madde de yer alan "sıkıyönetim ilânına sebep olan suçları sıkıyönetim ilânından evvel işlemiş olanlarla…" biçimindeki hükmün içeriği ile yeni düzenlemenin (a) bendindeki "sıkıyönetim ilân edilen bölgelerde, sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin suçları… sıkıyönetim ilânından en çok üç ay önce işlemiş olanlarla" tarzında açıklanan hükmün aynı anlama geldiği iddia edilemez. Daha açık bir anlatımla "sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar" kavramı ile "sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin suçlar" kavramının birbirinden tamamen ayrı anlamları belirtmek için kullanılan sözcükler olduğu ilk nazarda göze çarpacak ağırlık ve niteliktedir. Çünkü, "sebep olan" değimi, bir olayı veya durumu gerekli kılan ya da doğuran anlamına geldiği halde, "ilişkin" sözcüğü, ilgisi ilişiği olma,bağlı, ait, merbut bulunma durumlarını anlatırken kullanılır.O halde Bir Numaralı Bildiride açıklanan "… Büyük Atatürk'ün bize emanet ettiği, ülkesi ve milleti ile bir bütün olan, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, son yıllarda, dış ve iç düşmanların tahriki ile varlığına, rejimine ve bağımsızlığına yönelik fikri ve fiziki saldırılar içindedir…" Sözleri, 7 Sayılı Kararın 4.maddesi ve 1402 Sayılı Yasa'nın 2301 Sayılı Yasa ile 13.madde de yapılan değişiklik "birlikte ele alındığında, çoğunluğun içine düştüğü yanılığı daha da belirgin bir hiçimde ortaya çıkmaktadır. Zira konuya bu açıdan bakılınca eylemin hangi türü ile olursa olsun, Cumhuriyetimizi yıkmaya, Devletimizi parçalamaya, vatan ve ulus bütünlüğüne ve bölünmezliğine yönelen suçların, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla, umumi ve müşterek gaye içinde irtibatlı bulunduğunu da kabul etmek gerekir.

Bir Numaralı Bildiri ile 7 Sayılı Karar açısından bakıldığında sözü edilen 13.madde de yapılan değişikliğin amacının, çoğunlukça öne sürüldüğü gibi yalnızca sıkıyönetim askerî mahkemelerindeki davaları azaltmak ve salt sürat'i sağlamak ve örgüt mensuplarını bir arada yargılamak olduğu biçiminde ele alınamaz. Bu düzenlemelere güdülen ereğin en basında tehlikeye düşen veya düşürülen Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin konma ve kollama ve onu bu ortamdan kurtarmanın geldiğinde kuşkuya ve duraksamaya yer yoktur.

II-Anayasa Mahkemesi, Sıkıyönetim Yasası'nın 13.maddesindeki kimi hükümlerin Anayasa'ya aykırılığının bir sıkıyönetim askeri mahkemesince öne sürülmesi üzerin kuralı Anayasa'ya uygunluk denetiminden geçirmiş ve bu hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine 12.2.1980 gününde esas 1979/28, karar 1980/13 sayı ile oybirliğiyle karar vermiştir. Bu kararda "...bu madde hükmüne göre, aşağıdaki suçlar sıkıyönetim mahkemesinin görevi kapsamındadır*

a-)Sıkıyönetim ilânına neden olan ve sıkıyönetim ilânından önce işlenmiş bulunan suçlar}

b-)Sıkıyönetim mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla genel ve orta] amaç içerisinde bağlantısı bulunan suçlar.

Madde de ayrıca, bu suçların, sıkıyönetim bölgesinin dışında işlenmiş olsalar da, sıkıyönetim mahkemesinin gör er/in e gireceği hüküm altına alınmıştır.

Aynı Yasa'nın 15.maddesinde, sıkıyönetim mahkemelerinin görevine giren suçlar, Türk Ceza Yasası'nın ilgili maddeleri gösterilerek sayılırken, yasa koyucu 1.maddede bu yöntemi benimsememiş ve yukarıda belirtilen durumlarda, suçun, türüne bakılmaksızın sıkıyönetim mahkemelerinin görevli olmasını öngörmüştür…. sıkıyönetim yasası'nın 13.maddesi, sıkıyönetim ilânına neden olan ya da sıkıyönetim askerî mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla genel ve ortak amaçla bağlantılı bulunan suçları işleyenlerin davaların) sıkıyönetim askerî mahkemelerinde bakılacağını öngörmektedir. Toplumlar, yaşayan varlıkla: olmaları yönünden sürekli gelişim ve değişiklik içindedirler. Sosyal olayların, toplumu ne yolda etkileyeceğini ve ne tür suçların işlenmesine neden olacağına önceden kestirmek ve saptamak olanaksızdır. Bütün bu olasılıkları göz amine alan Yasa Koyucu Anayasa'nın 124. maddesindeki kuraldan da esinlenerek sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev alanını bu anlayışla belirlemiş ve koşullu bir görev kuralı oluşturmuştur. Hem en açıklamak gerekir k anlaşmazlık durumunda, b ir suçun sıkıyönetim ilânına neden olup olmadığını karara bağlanmak ve bu yolla uyuşmazlığı çözmek mahkemelerin görev ve yetki alanına girmektedir.

Görüldüğü üzere görev konusu" itirazcı mahkemenin gerekçesinde ileri sürdüğü gibi "belirsiz ve

kişisel yorumlara bağlı tutulmuş değildir.” denilmektedir.(Resmi gazete gün: 15-Mayıs-1980 Sayı: 16989)

1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası’nın 19.9.1980 günlü, 2301 sayılı yasa ile değişik 13/b. maddesi Ceza Yargılamaları Usulü Yasası’nın 3.ve 353.sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Yasası'nın 18.maddelerinde düzenlenen bağlı suçlara ilişkin hükümleri saklı tutmak ve onlarla hiç bir ilişkisi olmayan “Umumi ve Müşterek Gaye İçinde İrtibat' kuralını tanzim etmek suretiyle Anayasa Mahkemesi kararında da ifade edildiği gibi, koşullu bir görev kuralı oluşturmuştur. Bu kuralı,gerek Ceza Yargılamaları Usulü Yasası’nın 3.gerek 353 sayılı yasa'nın 18.maddesinden daha dar olarak anlamaya bizatihi maddenin sözü elverişli değildir.Çoğunlukça “Umumi ve Müşterek Gaye İçinde İrtibat” kuralının uygulanması şu koşulların varlığına bağlanmaktadır: Önce sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin olarak ve sıkıyönetim ilânından üç aydan daha önce işlenen suçlarla sıkıyönetim askeri mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suç arasında örgütsel ve organ il bağlantı bulunacak ve sonra da bu bağlantının varlığı somut olarak kanıtlanacaktır.Çoğunluğun kabul ettiği bu görüşe göre, ancak bu koşulların gerçekleşmesi taktirinde sıkıyönetim mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla Umumi ve Müşterek Gaye İçinde İrtibat Halinin varlığından söz edilebilir.Bu görüşün benimsenmesine Yasa Hükmünün sözü ve özü karşısında olanak yoktur. Şöyle ki, Uyuşmazlık Mahkemesi kararları arasında çelişmenin çıkmasına neden olan ve Ceza Bölümü’nün 2-2-1981 günlü, Esas-1980/541,Karar-1981/16 sayılı kararına konu teşkil eden suç Kürtçülük ve Bölücülük propogandası yapmaktır. Cumhuriyet Savcılığı suçun Emeğin Birliği Gazetesi’nin 15-9-1978 günlü ve 4 sayılı nüshasında işlendiğini öne sürmüş ve sanığın Türk Ceza Yasası'nın 173/son. ve 142/3-6. maddeleri uyarınca cezalandırılması istemiyle kamu davasını açmıştır.

Kürtçülük ve Bölücülük propogandası yapma suçları hakkında ise sıkıyönetim askeri mahkemelerinde dava açıldığı Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü*nün bilgisi içinde olan bir keyfiyettir. Öte yandan sanığa yüklenen Türk Ceza Yasası’nın 142.maddesi kapsamamdaki bu suçun Bir Sayılı Bildiri’de “Fikri ve Fiziki Saldırılar” biçiminde tanımlanan eylemlerin fikri kesimini oluşturduğu da açıktır. Buna karşın çoğunlukça,” örgütsel ve organik'' bağlantının somut karatman aranması sonucunda,Türk Devleti’nin ırk mülâhazası ile parçalamayı öngören, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin varlığına, ülkesi ve milleti ile "bölünmez bütünlüğüne ve ırk ayrımına dayanarak Cumhuriyeti ortadan kaldırmaya yönelen bu suça ilişkin dava,maksadı dışında yorumlanarak başka bir yargı yerinde görülmek durumunda bırakılmıştır.

III- İlke kararında kullanılan sözcüklerin ve anlatım biçiminin açıklanmasına gelince, bu kararda iki suç arasında, yani sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişki olarak sıkıyönetim ilanından üç aydan daha önce işlenen suçla, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suç arasında” örgütsel ve organik bağlantı bulunduğunun somut olarak kanıtlanması gerektiği ” nden söz edilmektedir.

Sözlüklerde ve özellikle Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde " örgütsel" sözcüğüne yer verilmediği görülmektedir «Bununla birlikte "Örgütsel sözcüğü kullanılışı bakımından bir teşkilatla ilgili veya ona dair anlamına gelmektedir. Keza organik sözcüğü de aynı durumdadır ve kullanılışı açısından legal yada illegal bir örgüte bağlılığı ifade eder. Kararda yer alan bu tanımlamaya göre, ister yasal ister yasa dışı oluşturulan bir örgütle ilgili olmak keyfiyeti, üyelik, yöneticilik ya da bir Üye gibi bağlılık içinde ilişkili olacak ve bu bağlılık durumu müşahas olarak delillerle ispatlanacaktır.Sözü edilen Yasa’nın 13/b. maddesinin konuluş maksadına ters düşen bir biçimde yorumlamaya olanak yoktur. Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu Yasa’yı yorumlamamış, yasa kuralı oluşturma ile eş değerde tutulması gereken bir tasarruf tesis etmiştir.

IV-Bu arada doktrin’e de kısaca bakılmasında yarar görülmüştür.Doktrin’de irtibat sözcüğünün geniş anlamda yorumlandığı görülmektedir Nitekim Prof.Dr.Tahir Taner " Failleri ve eylemleri ayrı olmakla beraber, failler arasında alaka ve münasebet mevcut ise yine irtibat var sayılır.Örneğin, bir çok şanslar ayrı ayrı yerlerde ve aynı veya değişik zamanlarda birbirleri ile önceden anlaşarak veya anlaşmamış olsalar bil e,imini ve müşterek bir gaye için suç işlerlerse,bu suçlar da mutabıt olur.Hükümete karşı isyan için memleketin muhtelif noktalarında suç teşkil eden fiillerin işlenmesi bu kabildendir ve bu hallerde umumi ve manevi irtibat mevcuttur” demekte, Prof.Dr.Faruk Erem’de eserlerinde, irtibatı geniş anlamak lâzımdır, irtibat geniş bir kavramdır dedikten sonra, fiil veya failin aynı oluşu unsurundan başka unsurlar için de,müteaddit olayların aynı sebepten vukua gelmesi halinde de irtibat kabul olunmalıdır, görüş ünü ileri sürmektedir 1402 sayılı yasa'nın 13,maddesinde " irtibatı bulunan suçlar,biçiminde yer alan ilk metnin sonradan "… Umumi ve Müşterek Gaye içerisinde İrtibatı Bulunan Suçları…” şekline dönüştürülmesinde Doktrin’de belirlenen görüşlerin Yasa Koyucu tarafından da benimsendiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç: Bir Numaralı Bildiri’de açıklanan Cumhuriyete, Vatanın ve Milletin Bütünlüğüne, Bölünmezliğine, Bağımsızlığına, yönelik olarak işlenen suçlarla, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir dava arasında hiç bir kanıt aranmasını gerektirmeyecek ölçüde umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibat bulunduğunun açık olduğu, ilke kararına bu doğrultuda alınması gerektiği görüş ve kanaati ile, 1402 sayılı yasa’nın değişik 13/b.maddesindeki koşullu görev kuralım hiç işlemez ve yürürlükten kalkmış duruma getiren çoğunluk görüşüne karşıyız.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Ahmet H.Boyacıoğlu	Fethi Özdural	Şeref Tolungüç	Şerafettin Kaya